

тити, що накопичення чисельності бурякової нематоди в чорноземних ґрунтах за тривалого вирощування ріпаку і цукрових буряків, відбувалося навіть глибше орного шару, а окремі екземпляри цист іноді зустрічалися на глибині до 1 м.

За умови існування на таких глибинах, навіть в мінімальній кількості, повне очищення ґрунту від бурякової цистоутворюючої нематоди є досить проблематичним, навіть при застосуванні високотоксичних хімічних препаратів (і які на даний момент відсутні в «Переліку...»).

Таким чином, для об'єктивної оцінки зараженості угідь буряковою цистоутворюючою немато-

дою на чорноземах малогумусних, нематологічні зразки доцільно відбирати на глибину до 30 см. Згідно літературних джерел та наших особистих досліджень щодо особливостей горизонтального поширення осередків бурякової цистоутворюючої нематоди, зроблено висновок, що просапні культури більше сприяють накопиченню цистоутворюючих нематод у рядках порівняно з міжряддями. Проте, для культур суцільного посіву, (зокрема ріпаку олійного) такої чіткої закономірності горизонтального розповсюдження популяції бурякової цистоутворюючої нематоди не спостерігалось.

УДК 631.526.325:633.171-4

Джулай Н. П., старший науковий співробітник відділу експертизи на придатність до поширення сортів рослин

Києнко З. Б., кандидат сільськогосподарських наук, заступник директора

Український інститут експертизи сортів рослин

E-mail: natali.pn@ukr.net

РИНОК ВІТЧИЗНЯНИХ БЕЗГЛЮТЕНОВИХ СОРТІВ

Одним із найважливіших факторів, які визначають здоров'я нації – є харчування. У всьому світі зростає кількість інформації про проблеми, які пов'язані з харчовими алергіями. Особливе місце у цьому переліку відведено целиакії. Це хвороба викликана нездатністю організму засвоювати групу білків – глітенів. До них належать проламіни і глютеліни, які містяться в злакових культурах – пшениці, житі, ячмені, вівсі.

Метою досліджень – є вивчення сортименту безглютенових нових сортів у Державному реєстрі сортів рослин, придатних до поширення в Україні.

Сорти-кандидати проходять кваліфікаційну експертизу, яка ґрунтується на чинних методиках з вимогами до проведення польових і лабораторних досліджень. За результатами досліджень встановлюється відповідність нових сортів Критеріям заборони поширення сортів рослин в Україні, визначається відмінність, однорідність та стабільність, продуктивність, стійкість до посухи, вилягання, обсіпання, стійкість проти ураження хворобами та пошкодження шкідниками, напрям використання, та рекомендована зона вирощування.

У Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні розділ «Сільськогосподарські: круп'яні» нараховує 5 видів круп'яних культур, які не містять глютену, а саме: гречка посівна, просо посівне, рис посівний, сорго звичайне (двокольорове).

За результатами польових і лабораторних досліджень 2018 року до Державного реєстру рекомендовано два нових сорти проса посівного, один сорт гречки їстівної та шість сортів сорго звичайного (двокольорового).

Просо посівне 'Живинка' за роки кваліфікаційної експертизи мав середню урожайність у зоні Степу – 1,86 т/га, Лісостепу – 2,75 т/га, Полісся – 2,34 т/га. Стійкий до вилягання, обсіпання, посухи та просяного комарика у всіх

зонах вирощування. Сорт цінного напряму використання. Характеризується середнім вмістом білка для зони Степу – 14,5 %, для зони Лісостепу – 13,5 %, для зони Полісся – 13,7%; високим показником плівковості зерна – для зони Степу 17,9 %, для зони Лісостепу 18,0 %, для зони Полісся – 17,9 %; високим виходом крупи для зони Степу 78,9 %, для зони Лісостепу 78,0 %, для зони Полісся 78,6%.

Сорт належить до групи сортів wx-просо (ваксі-просо) з амілопектиновим типом крохмалю ендосперму. Рекомендована зона вирощування – Степ, Лісостеп, Полісся.

Гречка їстівна 'Кам'янчанка' – на 7–8 % переважає усереднену урожайність сортів, що пройшли державну реєстрацію за 5 попередніх років, з середньою урожайністю у зоні Степу – 1,81 т/га, Лісостепу – 3,16 т/га. Стійкий проти борошнистої роси, бактеріозу плямистого, пероноспорозу та гречкової блішки. Сорт харчового напряму використання. Характеризується середнім вмістом білка для зони Лісостепу – 14,7%, для зони Полісся – 14,3%; середнім показником плівковості зерна – для зони Лісостепу 22,5%, для зони Полісся 23,0%; середнім виходом крупи для зони Лісостепу 73,7%, для зони Полісся 73,4%. Рекомендована зона вирощування – Лісостеп.

Середньостиглий сорт сорго звичайного (двокольорового) 'Ярона' за роки кваліфікаційної експертизи мав середню урожайність у зоні Степу – 3,33 т/га, у зоні Лісостепу – 4,23 т/га. Висота рослини 99–108 см. Маса 1000 зерен 29,1–29,8 г. Стійкий до вилягання, обсіпання, посухи та проти сажки, гелмінтоспоріозу, метелику кукурудзяного. Гібрид зернового напряму використання. Характеризується високим вмістом крохмалю: Степ – 78,6%, Лісостеп – 76,2%. Рекомендована зона вирощування – Степ.

Підсумовуючи, хотілося б акцентувати увагу на тому, що ефективно використання біоло-

гічного потенціалу рослин дозволяє розширити сортове різноманіття новими безглютеновими сортами.

Отримані результати мають актуальне значення при вирішенні проблем, які безпосередньо пов'язані з харчуванням людини.

УДК 633.11:631.559

Димитров С. Г., кандидат с.-г. наук, заступник завідувача відділу експертизи на придатність до поширення

Колесніченко О. В., завідувач сектору технічних, кормових та олійних культур

Український інститут експертизи сортів рослин, ст. наук.сп.

E-mail: dimitrovu@i.ua

ПОПОВНЕННЯ РИНКУ УКРАЇНИ НОВИМИ ПЕРСПЕКТИВНИМИ СОРТАМИ РІПАКУ ОЗИМОГО (*BRASICA NAPUS L. VAR OLIEIFERRA BIENNIS* KOCH.)

Провідне місце серед олійних культур світу належить ріпаку. В Україні більш поширена озима форма цієї культури. Головною причиною втрат врожаю ріпаку озимого є вимерзання рослин, а також випрівання під сніговим покривом, який випадає на непромерзлий ґрунт. Щоб уникнути пошкоджень посівів під час зимівлі, слід дотримуватися таких порад: вибір оптимальних строків сівби, щоб уникнути переростання чи недостатнього розвитку рослин при входженні в зиму, збалансовано вносити мінеральні добрива, зменшувати норму висіву до мінімально рекомендованої. Висока норма висіву та забур'яненість посівів призводять до того, що коренева шийка рослин видовжується та піднімається над поверхнею ґрунту, а це одна з основних причин вимерзання. Проте головним агротехнічним прийомом вирощування ріпаку озимого є правильний вибір сорту, який поєднує в собі високі показники урожайності і якості із стійкістю до несприятливих умов навколишнього середовища, ураження хворобами та пошкодження шкідниками.

Щороку державну кваліфікаційну експертизу проходять десятки сортів-кандидатів ріпаку озимого. Так, кваліфікаційну експертизу на придатність сорту до поширення у 2018 році проходило 115 сортів-кандидатів ріпаку озимого на 12 пунктах досліджень (у зоні Степу – 4, Лісостепу – 4, Поліссі – 4). Із них 90 сортів-кандидатів або 78 % – іноземної селекції та 25 сортів-кандидатів або 22 % – вітчизняної селекції.

За результатами польових та лабораторних досліджень у 2018 році рекомендовано до виникнення майнового права на поширення сортів ріпаку озимого сорти 'КРИСТІАНО КВС', заявником якого є КВС ЗААТ СЕ та 'ПТ271', заявником якого є ТОВ «Піонер Насіння України».

Сорт 'КРИСТІАНО КВС' рекомендований для вирощування у зоні Лісостепу. У 2016–2018 роках середня урожайність його у цій зоні становила 32,1 ц/га, максимальна – 61,0 ц/га, вміст олії – 48,2 %, вміст білка – 19,5 %, вегетаційний період – 312 діб, висота рослини – 129 см.

Сорт 'ПТ271' рекомендований для вирощування у зоні Лісостепу. У 2017–2018 роках середня урожайність його у цій зоні становила 32,1 ц/га, максимальна – 57,4 ц/га, вміст олії – 47,7 %, вміст білка – 19,0 %, вегетаційний період – 321 доба, висота рослини – 109 см.

Обидва вищевказані сорти стійкі до вилягання, обсіпання і посухи, ураження бактеріозом та переноспорозом. За якісними показниками відносяться до низькоерукових та низькоглюкозинолатних сортів. Показник зимостійкості в польових умовах високий у всіх зонах.

Загалом Державний Реєстр сортів придатних для поширення в Україні наразі містить 277 сортів ріпаку озимого. Таке сортове різноманіття дає можливість сільськогосподарському виробнику всіх форм власності зробити вірний вибір задля отримання якісної продукції.

УДК 631.8:633.41-027.3

Дмитренко В. В., студент 3 курсу агробіологічного факультету

Бурко Л. М., кандидат с.-г. наук, старший викладач кафедри кормовиробництва, меліорації і метеорології

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: Lesya1900@i.ua

ПРОДУКТИВНІСТЬ І ЯКІСТЬ БУРЯКІВ КОРМОВИХ ЗАЛЕЖНО ВІД УДОБРЕННЯ

Добрива є одним з найпотужніших факторів інтенсифікації буряківництва, освоєння та підвищення ефективності інтенсивних технологій вирощування буряків кормових. Для забезпечення максимального їх впливу на збільшення врожайності та підвищення якості коренеплодів вони мають бути збалансованими за поживними речовинами та нормами їх застосування з ура-

хуванням фізіологічної потреби рослин. Тільки за умови застосування правильної системи удобрення є можливою більш повна реалізація біологічного потенціалу сучасних сортів та гібридів буряків кормових, як за врожайністю, так і за якістю.

Для визначення оптимальних норм і співвідношень добрив, а також отримання максималь-